

אשכול

העלו השבועי של תלמידי ישיבת "כרם ביבנה".

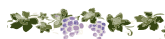
"לזכר עולם יהיה צדיק" לענין מן ראש הישיבה הרב חיים יעקב גולדוויץ זצ"ל בן הרה"ח ישראל אלטד זצ"ל (תהלים קי"ב).
נל"ע ב"ז באדר א' התשנ"ה תנצ"ב

פרטיות ציבורית

פרשת בהר

י' באייר
ה'תשע"א
גיליון מס' 176
(שנה חמישית)
זמני השבת

מוזני פקטר

"וספרת לך שבע שבתות שנים שבע פעמים, והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה; והעברת שופר תרועה בחודש השביעי בעשור לחודש, ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם" (ויקרא כ"ה, ט"ו).

ובפרשה שעברה:

"וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתכם את עומר התנופה, שבע שבתות תמימת תהינה; עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום, והקרבתם מנחה חדשה לה'" (ויקרא כ"ג ט"ו-ט"ז).

ההקבלה זו עוקת! בשני הפסוקים התורה מצווה על ספירה של שבע כפול שבע. כאן ספירת שנים ושבתות שנים ושם ספירת ימים ושבתות. אך כאשר נתבונן יותר לעומק נראה כי הבהל ניכר בין שתי הספירות. בספירת העומר, כידוע, סופרים אנו לקראת מתן תורה – מתכווננים לקראת קבלת התורה. הספירה היא אישית, אינדיווידואלית. כל אחד סופר בעצמו ולעצמו, בודק כמה הוא צריך להשתפר ומה הוא צריך לתקן. לעומתה, ספירת היובל היא ספירה ציבורית. אין כל יחיד ויחיד מצווים לספור, אלא ביחד הם אלו שסופרים כנציגי הציבור. במילים אחרות: ספירת העומר היא ספירה פרטית (כל אחד לעצמו) וספירת היובל היא ספירה מאוחדת (כל העם כאחד).

אולם, אם נמשיך ונתבונן, נראה תופעה מעניינת ביותר:

חג מתן תורה, בו מסיימת ספירת העומר, מבטא את "ויחן שם ישראל נגד ההר" - כאיש אחד בלב אחד. דווקא כאשר סיימנו ספירה בה כל אחד עבד על אישיותו באופן עצמאי, אנו נדרשים לאחדות מלאה של כל העם. הספירה מתחילה בחג הפסח הנחגג במשך שבעה ימים ומסתיימת בחג השבועות הנחגג במשך יום אחד (מהתפרטות לאחדות). הספירה מתחילה בקרבן העומר שהוא מורכב גרגירים גרגירים ומסתיימת בקרבן שתי הלחם העשוי מבצק מאוחד (מהתפרטות לאחדות).

בספירת היובל אנו מוצאים תהליך הפוך. הספירה מתחילה בכל פעם בראש השנה, אך מסתיימת דווקא ביום כיפור. ידוע הוא כי ראש השנה מבטא את דין הכלל לעומת יום הכיפורים שמבטא את דין הפרט. במהלך הספירה המטרה היא האחדות - העם עובד על עצמו כיחידה שלימה וכוללת, אך בסיומה של הספירה, בשנת היובל, המטרה היא שוב להתפרט. מטרת ההתפרטות היא כדי שכל אחד יוכל לעבוד על הייחודיות שלו וישפץ את התכונות המיוחדות רק לו. על כן, כל הקרקעות חוזרות לבעליהן - כל אחד מקבל את ההזדמנות לעבוד על הייחודיות שלו. וכן עבדים חוזרים אל משפחתם במטרה לתת להם להתפתח כישויות אינדיווידואליות ולא כעבדים הכפופים לרבים.

את הספירה סופרים בבי"ד, אך את תקיעת השופר המכריזה על תחילת היובל יש חובה על כל אחד ואחד בנפרד לתקוע.

התקיעה עצמה ממלאת אף היא את העניין הזה: תרועה - חלקים חלקים כל אחד עובד על אישיותו, אך פשוטה לפנייה ופשוטה לאחריה - האחדות של העם בעבודה הרוחנית של התקרבות לקב"ה.

יוצא, אם כן, מסר חשוב ביותר. בדרך התורה, אנו מצווים להתייחס ולהתמקד גם בפרטיות האישית, אך גם באחדות הציבורית. כל אחד חייב לעבוד על עצמו, לשפר את עצמו ואת מידותיו, אך אי אפשר להתעלם מהסך הכולל של העם, וגם כישות אחת מאוחדת עלינו להשתפר ולהתקדם. בעלון "אשכולות" זה, מנסים אנו, תלמידי הישיבה, ליצור מקום בו כל אחד יוכל להשתפר ביכולת הכתיבה שלו, ביכולת שלו להקיף נושא ולסכם אותו וביכולת להביע את דעתו ומחשבתו על גבי הכתב. אך מאידך, זהו גם המקום שבו אנו מנסים ליצור מרכז אחד משותף של "תורת כרם ביבנה". מרכז אחד שריבוי הגוונים בו, ושלובם בהתאם הוא שיוצר את היופי המרהיב.

מתוך מגמות אלו, אנו מנסים כל העת להשתפר (בין בתחום הפרטני ובין בתחום הציבורי) להוסיף, לגוון ולאחד. על כן, צמצמנו מעט את המדורים בהם יהיו כותבים קבועים, והוספנו מדורים בהם תלמידי הישיבה יוכלו לכתוב בכל אשר יחפוץ ליבם, ובכל אשר נדבה רוחם אותם. ומכאן אנו קוראים לכלל הציבור בכרם ביבנה, להוסיף ולהיות שותפים מלאים בעשייה זו. לכתוב, להגיב, לקרוא, להעיר ולהאיר. וככל אשר יותיר המקום נשמח לפרסם את כל אשר יעלו התלמידים ונזכה להגדיל תורה ולהאדירה!

עריכה: מוטי פקטר

העלון יוצא לאור ע"י ישיבת "כרם ביבנה" גאזובי, הקדמונה ומאמר נען אשכול אכגבג: Eshckolot@Gmail.Com

בא אשכול על קדושת פאזינו

העלון מופיע גם באגרי הישיבה באינטרנט: www.KBY.org

עיצוב גרפי: מרסל און ומרסל שחר

ועיין בחידושי הגרי"ז להלכות תלמוד תורה, שכתב שישנם שני דינים במצוות כבוד ת"ח. האחד הוא כבוד רבו מובהק שהוא כעין חוב שיש לו כלפי רבו. מעין הכרת הטוב על שלימדו. והסוג השני היא כבוד כל ת"ח. לכן מפני רבו צריך לעמוד אפילו כמלוא עיניו ומפני ת"ח רק תוך ד"א.

ונראה, ששני הדינים הללו מקבילים קצת לשתי הסיבות לכבוד. כל ת"ח צריך לכבד מצד אישיותו ולכן מכבדים אותו רק כשהכבוד ניכר והיינו תוך ד"א. אך אדם צריך לכבד את רבו המובהק מצדו, מצד העובדה שהכבוד הזה תורם לו. מסייע לו ביראת שמים. ולכן צריך לעמוד אפי' כמלוא עיניו, אפי' כשהרב לא רואה. "אביי מכי הוה חזי ליה לאודניה דחמרא דרב יוסף דאתי, הוה קאים". (קידושין ל"ג ע"א) כי הכבוד הוא לא למען הרב אלא למענך⁷. ועיין כתובות (ס' ע"ב) "אמר אביי, האי מילתא דאמור רבנן: אפילו ביעתא בכותחא לא לישרי איניש במקום רביה, לא משום דמיחזי כאפקירותא, אלא משום דלא מסתייעא מילתא למימרא". וכתבו תוס' - דנפק"מ שגם כשהרב מוחל אין לו להורות. ולכאורה, אם הוא מוחל מה הבעיה? ולפמשינ"ת אפ"ל, שאביי בא לחדש שאין הבעיה רק מצד הרב אלא גם מצד האדם⁸. הוראה במקום הרב היא פגיעה בכבודו ולכן אין לאדם סייעתא דשמיא בהוראה זו אף אם הרב מוחל על כבודו.

ולפ"ז אפשר ליישב קושיא נוספת. הגמ' בשבועות (ל' ע"ב) אומרת שת"ח אינו צריך לעמוד בפניו ב"ד, כי עשה דכבוד תורה דוחה לעשה דעמידה בפניו ב"ד. והקשה שו"ת אמרי דוד (ס"ס קל"ד) הרי הת"ח יכול למחול על כבודו וא"כ אין העשה שלו דוחה, כדאמרינן בכתובות דף מ' ע"א דעשה ד'ולו תהיה לאשה' לא דחי לל"ת דמזרת כיון ש"אי אמרה לא בעינא מי איתיה לעשה כלל"? ע"ש מה שתירץ⁹.

והנה, התוס' ר"ד הק' למה אמרינן דמצוות ייבום קודמת למצוות חליצה, הרי כיון שאפשר להימנע מעבירה על לאו דאשת אח ע"י חליצה, לא דחי הייבום? ותירץ התור"ד - שכל מה שהגמ' אמרה שעשה שניתן לביטול לא דוחה, הוא רק בעשה שנועד לטובת האדם כמו עשה ד'ולו תהיה לאשה' שברגע שהיא לא רוצה לא שייך כלל העשה, אך בייבום העשה נועד לא רק בשביל היבמה אלא גם בשביל בעלה המנוח, ובכה"ג הדרין לעדל"ת.

וא"כ אפ"ל כה"ג, גם לגבי עמידת ת"ח בב"ד. אם כל מטרות מצוות כיבוד ת"ח היתה בשבילו, שהוא יקבל כבוד, שייך להקשות הרי הוא יכול למחול על כבודו, אבל כיון שהמצווה לא נועדה רק בשבילו אלא גם בשביל האנשים שמכבדים אותו לא שייך הכלל של הגמ' בכתובות.

סימן י"ח אות י"א, שבדורנו היתום שכבוד התורה הולך ויורד פלאים, "בודאי שמן הראוי לנהוג כל בטר איפכא לכבד ת"ח ככל האפשר".

7 הנה, הרב יצחק ניסים בספרו יין הטוב יו"ד סימן י"ג כתב שכשעומדים מפני ת"ח א"צ להישאר עומד כל זמן שעובר, אלא עומדים ומיד אפשר לשבת. והקשה עליו היב"א (ח"ט א"ח סימן ק"ג אות ח') ממה שכתב שבולי הלקט שכל זמן שרבו עומד או רוכב צריך לעמוד על רגליו עד שיתכסה ממנו. וכתב היב"א, שמסתמא דין רבו כמלוא עיניו הוא כדן כל ת"ח תוך ד"א. ולפמשינ"ת אין זה מוכרח כ"כ, ד"ל דמצד הת"ח סגי בעצם העמידה ורק מצד האדם שאין ראוי שישב כשרבו עובר צריך להשאר עומד. וא"כ דוקא ברבו מובהק צריך להקפיד בכך ולא בשאר ת"ח.

8 ואפשר עוד, דאביי בכתובות דס"ל שצריך לכבד את הרב גם כשלהב אין נפק"מ בכך, מצד התועלת של האדם בכבוד הזה, אזיל לשיטתיה בקידושין שעמד בפני רבו רב יוסף אף כשהוא לא ראה אותו ואין לו נפק"מ בכך.

9 הוב"ד ביב"א ח"ו חיו"ד סכ"א אות ב', וע"ש שהביא עוד שלושה תירוצים ותירץ עוד תירוץ מנדפשיה.

כמה מקומות הפליגו רבותינו במעלת התלמיד חכם, והעמידוהו בראש הפירמדה של עם ישראל. די אם נציין את דברי הגמ' בסנהדרין (צ"ט ע"א) הקובעת ש"כל הנביאים כולם לא נתבאו אלא למשיא בתו לת"ח, ולעושה פרקמטיא לת"ח, ולמנהגה ת"ח מנכסיו, אבל ת"ח עצמן - עין לא ראתה אלוקים זולתך", כדי להיווכח במעמדו של התלמיד חכם.

השקפה זו, כמו חלק ניכר ממחשבת ישראל, באה לירי ביטוי בפרטי ההלכות. לא מעט פעמים מצינו שההלכה חילקה בין ת"ח לשאר האנשים¹.

והנה, על פסק הרמ"א (יו"ד רמ"ג, ב') שכיום אין לנו דין ת"ח כתב מרן החיד"א² - דהיינו דוקא לענין תשלום ליטרא זהב לפוגע בו, ולהיות דן יחידי, ולהתיר נדרים יחידי; אבל לענין פטור ממסים, והיפוך בזכותו וכיו"ב, גם כיום יש לנו דין ת"ח.

ונראה לבאר סברת החיד"א, דישנם שני עניינים בכיבוד ת"ח. הסיבה הפשוטה שצריך לכבד תלמיד חכם, היא משום שלמד תורה ו'רכש' בכך 'זכויות' על'. עיין למשל ר"ן נדרים (ס"ב ע"א ד"ה אי הכי) שכתב "שכיוצא בדברים הללו (נטילת חלק בראש) זכתה תורה לתלמידי חכמים כשם שזכתה לכהנים וללוים תרומות מעשרות". סוג של 'הטבות' שמעניקה תורה לעמלים בה.

אך נראה, שישנו פן נוסף. עצם הכבוד שאנו מכבדים תלמיד חכם תורם גם לנו. "כל המונע תלמידו מלשמשו פורק ממנו יראת שמים" (כתובות צ"ו ע"א). "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום - וכי אפשר לדבוקי בשכינה, והכתיב - כי ה' אלהיך אש אוכלה? אלא - כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה" (שם דף קי"א ע"ב). סוג של 'מתווך' בינינו לבין בורא עולם.

וכעין זה כתב הט"ז³ שמותר לכהן לשמש תלמיד חכם, כי הרי לא אסרה התורה דבר שהכהן נהנה ממנו. ובודאי שהכהן רוצה בשימוש הת"ח, כיון שיש לו תועלת מכך "שזכה לשרת בקודש, וזוהי קדושתו"⁴.

לכן, לגבי הדין הראשון שתלוי באישיות הת"ח (לדון יחידי וכיו"ב) אומר הרמ"א שכיום, בעקבות התמעטות הדורות, אין דין כזה. אך מצד ההשפעה של הת"ח עלינו בכך שאנו מכבדים אותו, ודאי שגם כיום שייכת ההשפעה⁵, ואדרבה אולי כיום השפעה זו נחוצה אף יותר מבעבר⁶.

1 עיין לדוגמה: יב"א ח"א חיו"ד סימן י"ח אות י"א. ח"ג חיו"ד סימן ז' אות ג'. ח"ו חת"מ סימן א' אות ה'. שם חיו"ד סימן כא'. ח"ט חיו"ד סימן מ"ו. ח"ז חיו"ד סימן ט"ז אות ב'. (מתוך ספר המפתחות ליב"א).

2 ברכי יוסף סימן ט"ו סק"ג, הוב"ד ביחוד"ח ח"ד סימן ט"ז.

3 א"ח ס"ס קכ"ח, הוב"ד ביב"א ח"ו חת"מ סימן כ"ב אות א'.

4 וכן להפך, אם אדם לא מכבד ח"ו תלמידי חכמים, הוא לא פוגע רק בת"ח. הוא פוגע בעצמו. ולפ"ז נלע"ד, שלפי מה שכתב הרב עובדיה (יחוד"ח ח"ה סימן נ') לאסור לעשות הצגות פורים שבהם 'יורדים' על רבנים, יש לאסור לכאור' גם לראות סרט של ההצגה. ואף שעכשיו הרב לא מתבזה כי הוא לא נוכח, מ"מ עצם הצפייה בבזיון ת"ח יכולה להחליש את היראת שמים של האדם.

5 הבנה זו מחייבת גם את התלמיד חכם עצמו: "הרב ש"ך היה רגיל לומר בשם דודו ר' איסר זלמן מלצר שאע"פ שכיום אין לנו דין ת"ח, מ"מ כיון שמחזיקים אותנו לת"ח הרי אנו מחויבים להתנהג כראוי לתלמידי חכמים". (ר' שלמה לורנץ, 'במחיצתם', ח"א עמ' 298).

6 עיין תומים (סימן ט"ו סק"א, הוב"ד ביב"א ח"ט יו"ד סמ"ו) שהביא דעת הסו"ע שכיום אין דין ת"ח לענין להפך בוכותו. וכתב עליו, שחלילה להשפיל בכך כבוד התורה. ואדרבה, בדורנו אלה חובה קדושה עלינו לרומם ולנשא את מעלת הת"ח ולחלוק להם יותר כבוד ויקר. וכעין זה כתב ביב"א (ח"א חיו"ד

בברכות, זה עושה את האדם טוב למקום, ומהעדינות שתולד בו יתקנו המעשים ויהיה טוב לבריות, ורוב סובר שהדרך היא דווקא לשלב את הטוב לבריות והטוב לשמים.

כידוע מנהג ישראל ברוב הקהילות ללמוד בשבתות הקיץ מסכת אבות, יש הלומדים בין פסח לעצרת, יש לאחר עצרת ויש הלומדים במשך כל הקיץ, לכאורה, מה המקום למנהג זה? הרי רק מי שרוצה להיות חסיד שילמד, א"כ יש להבין כיצד שייך להנהיג דבר כזה על כל ישראל?

מסביר הרב עמיאל⁴ שהתשובה לכך טמונה בהקדמה שאנו מקדימים ללימודנו זה "כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כולם צדיקים נצר מטעי מעשה ידי להתפאר".

וזו לשונו: "כי אנחנו הננו צריכים להחם כל המים הקרים שבכל רוחות תבל, וכדי להחם מים קרים, אי אפשר לעשות זאת ע"י מים פושרים, אך ורק ע"י רותחין שברותחין, ועל כן כל אחד מאתנו מוכרח להיות חסידא "ועמך כולם צדיקים" מפני ש"נצר מטעי מעשה ידי להתפאר" הקב"ה נטע אותנו בכל ארבע רוחות העולם, כדי שנוציא פירות יפות".

בשבועות הקרובים אם ירצה ה' אכתוב על מסכת אבות טור בשם "מוסרי אבות"⁵, מטרתי בחיבור זה אינה לפרש או ללקט פירושים על מסכת אבות, אלא למצוא את המוסר שיכול להנחות כל אחד ואחד כיצד "למהוי חסידא" דהרי לצורך זה נטענו הקב"ה בעולם, להוציא פירות טובות.

זהו הקו המנחה אותי במאמרי אלו בעז"ה, כיצד נוכל להפיק מתוך משניות אלו את הדרך להיות בגדר "טוב לשמים וטוב לבריות", וע"י זה למלא את יעודנו בעולם ויקויים בנו "מעשה ידי להתפאר".

¹ המקובלת ללימוד במסכת אבות "כל ישראל יש להם חלק", וכותב שם הרשב"ץ "כי עיקר כוונתנו היה לפרש מסכת אבות...".
² דרשות אל עמי חלק ב' דרשה כב "אלקי הרוחות ונביאי האמת" דף קח (עמ' 215).
³ נסביר את מהות שם זה בעז"ה במאמר הבא בהסבר משנה א.

גמרא בב"ק דף ל ע"א איתא "אמר רב יהודה: האי מאן דבעי למהוי חסידא, לקיים מילי דנזיקין; רבא אמר: מילי דאבות; ואמרי לה: מילי דברכות." ויעויין ברשב"א שם שפירש דבכל חד מהני ישנם דינים שהעושה אותם נקרא חסיד. אמנם המהרש"א שם הסביר בצורה שונה ואמר שישנן ג' שלמויות, טוב לבריות, טוב לעצמו וטוב למקום. רב יהודה סובר- מסכת נזיקין¹ דהוי טוב לבריות בכך שאינו מזיק אחרים, רבא חולק וסובר- מסכת אבות דהוי טוב לעצמו-שעוסק בתיקון מידותיו וה"אמרי לה" סוברים- מסכת ברכות, דהוי טוב למקום.

ולכאורה חלוקה זו של המהרש"א הינה תמוהה במקצת, אטו מי שתיקן עצמו במידותיו הינו רק "טוב לעצמו"²?
 הרשב"ץ³ בהקדמתו לפירושו למסכת אבות מסביר בצורה דומה לדברי המהרש"א אך אין הוא משתמש בלשון "טוב לעצמו" אלא שבמסכת אבות יש את שני הדברים, טוב לשמים וטוב לבריות.
 ע"פ חלוקה זו יש לשאול מהי נקודת המחלוקת בין האמוראים? דהרי קשה לומר שנחלקו מהו חסיד! כיצד יש מי שחולק על רבא וסובר שמספיקה אחת משתי מיני שלמויות אלו?
 עוד יש לשאול בלשון הגמ', מדוע אמרו לשון "מאן דבעי למהוי חסידא" היה צריך לומר דהמקיים דברים אלו הוא חסיד?

ונראה לומר שמחלוקתם אינה מיהו חסיד, דהרי לא אמרו שהעושה הוא חסיד, אלא מהם הדברים המביאים את האדם להתקדם בדרכו לחסידות ומובנת הלשון "מאן דבעי למהוי...". רב יהודה סובר שהדרך היא להיות טוב לבריות- השתדלות האדם במעשיו – היא המביאה את האדם לכך שיהיה גם טוב למקום – שהלב יהיה טוב משום ש"אחרי המעשים נמשכים הלבבות", ה"אמרי לה" סוברים שכדי להיות חסיד צריך קודם כל את הלב, הכוונה, מילי

¹ היינו מסכתות ב"ק ב"מ וב"ב העוסקות בעיקר בדיני נזיקין והינם מסכת אחת שחולקה לג' בבות כן פרש הנימוק", אמנם יש המסבירים שמדובר על כל סדר נזיקין.
² בעז"ה נרחיב בדבריו בהגיענו לפרק א משנה ב.
³ ר' שלמה ב"ר צמח דוראן, מתוך הספר "מגן אבות" הבנוי מ-ד' חלקים - החלק הרבעי הינו פירוש למסכת אבות- הנקרא "חלק ה' עמו" על שם הפתיחה

מזל טוב!

למשגיח, הרב אברהם ריבלין שליט"א, להולדת הנכד
 לרב שרון יוסט שליט"א, להולדת הבת
 לרב אורי בצלאל פישר שליט"א, להולדת הבת
 לר' משה גולדשטיין, להולדת הבן
 ליגאל הנל (ד'), לאירוסיו
 לנועם מזוגי (ב'), לאירוסיו

עושים תפנית מוחלטת וחוגגים בשמחה ובששון את י"ד אדר, הלא הוא: "פורים" (דפרזין).

הגרי"ד סולובייצ'יק, באחת משיחותיו על חג הפורים (פורסמה בספר "על התשועות"), נוגע בנקודת הדואליות של חג הפורים: "...עצם קביעת תענית אסתר מבוססת על אותה דיכוטומיה (=פיצול ל-2 חלקים) הטבועה בימי הפורים, על הדרישה ההלכתית הפרדוקסלית לחוג את הפורים הן כיום של תפילה³ והן כיום של חגיגה מלאה גיל. כיוון שלא ניתן להיענות לתביעה פרדוקסלית זו, הקדימו חכמים וקבעו את יום י"ג באדר כיום שבו יש לקיים את היבט התפילה של פורים...".

ע"פ דבריו, ניתן לבאר את הסתירה בין המגמות: בימי אבילות, אין עניין של שמחה. אין עניין של יציאה מהעצב. לכן, קיימת הדרגתיות מסויימת-הכל במטרה שיופנם אותו מסר יחיד⁴ של שכול. אך בימי הפורים, יש שני דינים: (1) יום תפילה ותחנון. (2) יום שמחה וגיל. כדי לגרום לאדם להפנים את השילוב, אך מצד שני לא ליצור סתירה פנימית, החליטו חכמים להצמיד את שני הימים הללו. פתאומיות הכרחית.

הד"ל (השתא דאתית להכי), נראה לומר שהקביעה הלכאורה שרירותית של יום העצמאות בצמוד ליום הזיכרון נכונה עד מאוד. שהרי אין אלו שני ימים נפרדים-אלא חג אחד שמכיל בתוכו שני פנים. יום העצמאות, יום שבו אנו חוגגים את הקמת מדינת ישראל, לא יכול להיות יום של שמחה על הקיים בלבד. הוא חייב להיות יום שבו העם, בתור כלל, מביט בהצדעה אל עבר הנופלים, אל עבר אלו שהקריבו את חייהם למען הרעיון הישראלי, אך בו-זמנית מקיים בבשרו את הפסוק: "בדמיך חיי"-ושמח וחוגג את עצמאותו במדינתו שלו. אותה מדינה שעליה ושבשבילה נלחמו כל אותם חללים.

אסיים בדברי הרב קוק ב"אורות המלחמה" פ"א: "...היחידים הנספים בלא משפט, שבתוך המהפכה של שטף המלחמה...עולים הם למעלה בשורש החיים ועצמות חייהם מביא ערך כללי לטובה ולברכה אל כלל בנין העולם בכל ערכיו ומובניו. ואח"כ כתום המלחמה מתחדש העולם ברוח חדש ורגלי משיח מתגלים ביותר, ולפי ערכה של גודל המלחמה בכמותה ואיכותה ככה תגדל הצפיה לרגלי משיח שבה". בתוך המלחמה עצמה (שמקבילה למסר של יום הזיכרון)-חבויות להן "רגליו של המשיח". חבויה לה השמחה שבאה מהציפייה לעתיד טוב יותר וקודש יותר. שמחה של עצמאות.

³ לנקודה זו מגיעה הגרי"ד מהמאמר השגור בפי העם: "פורים כיפורים", שמקורו בתיקוני-הזוהר נ"ז: "פורים אתקריאת על שם יום הכפורים...".

⁴ אמנם, גם באבל יש פן נוסף: בנייה מתוך העצב, התעוררות. אבל הדבר לא סותר את העצב, אלא פשוט מגדיר את הדרך להתמודד איתו, הדרך למנף אותו לטובת שיפור העצמי שלך בשגרה. אין זה חלק שני-נפרד מהשכול-אלא המשך מתבקש שלו.

¹ (הקטע לפניכם נכתב בלשון "ציונית" אך מיועד אף לבעלי שאר האידיאולוגיות):

בשבוע האחרון, חגגנו את יום העצמאות-חג/מועד/יום-בשנה, שמאגד לתוכו את הזרמים השונים במדינת ישראל כמבוא לפטריוט המתחיל. ארצה להתמקד לאו דווקא ביום עצמו, אלא בפרולוג של היום: יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. יותר נכון יהיה לומר: בשילוב של השניים.

הרי כל שנה אנחנו עושים את התפנית הפתאומית: מראשים מורכנים ודמעות חנוקות, מביטים במין בושה מסויימת אל עבר המשפחות השכולות, הקברים הדוממים-היישר אל שמחה וצהלה רבתי, מנגלים (בסעודת מצווה כמובן...) בכל קרן זווית עם רוח קרירה, ושאר זיקוקין-די-נורא.

אבל צריך לעיין: האם בהסתכלות היהודית-אכן נכון השילוב? האם אמור האדם לחוות את שני הקטבים הללו בשני ימים רצופים?² בהלכות אבילות, ידוע החילוק בין שלוש תקופות זמן:

- (1) תוך שבועה (בחלק זה גופא יש חילוקים, אך נתייחס אליו בתור חלק אחד)
- (2) שלושים יום.
- (3) י"ב חודש.

כאשר בכל אחד מהם, יורדת מעט חומרת האבילות-עד לסוף י"ב חודש.

לכאורה, הסיבה להדרגתיות ברורה: אנחנו לא מרשים לאדם לצאת בצורה קיצונית ממצב אחד למשנהו. חלק מהיכולת של יצור אנושי להפנים מסר, להכיל אירוע, תלויה בזמן ההסתגלות ותנאי ההסתגלות שאנחנו מעניקים לו. אבל מדורג, כך כנראה צריך לומר, כזה שלאט לאט מחלחל אל תוך התודעה של האדם-עדיף מכזה שיתחיל בצורה עוצמתית ויסתיים בפתאומיות.

אך במסורת היהודית ניתן לזהות מגמה הפוכה בדיוק לזו שמתגלה בימי האבילות: ב"ג באדר, נקבע צום תענית אסתר. יום לאחר מכן (ויסלחו לי אחינו בית ישראל הגרים ב-ים ושאר הערים מוקפות-החומה...) אנחנו

¹ נכתב במוצ"ק פרשת "אמור".

² כמובן, אין ההצמדה הזו מכוונת. יום העצמאות נקבע לה' באייר מאחר שבאותו תאריך בשנת תש"ח הכריז דוד בן גוריון על הקמת המדינה. יום הזיכרון, לעומת זאת, נקבע לז' באייר כבר בשנת ת"ש-בעקבות מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט, "המרד הערבי הגדול". (כך, לדוגמא, גורס ההיסטוריון מוקי צור). רק לאחר מכן, עוגנה ההצמדה בחוק. לכן, באתי רק להעלות את השאלה: האם הדבר נכון ע"פ ההסתכלות היהודית?

הרב בן-ציון אלגזי שליט"א

השאלה
השבעית

שאלה: ישנן דעות דס"ל דבדיינים אמרינן דאם נמצא אחד מהם קרוב או פסול דבטל הדין. וצ"ע דבסנהדרין מבואר ששמעון בן שטח דן לינאי המלך ובברכות מוכח שהיה גיסו.

התשובה אי"ה בגליון הבא

שבת שלום!